

Maatschap: wie fiscaal misbruik inroept, moet voldoen aan de bewijslast...

Sinds jaar en dag is de maatschap een veelgebruikte techniek om op een eenvoudige manier de controle over een vermogen te organiseren in het kader van een vermogensplanning. De Vlaamse Belastingdienst leverde een verrassende voorafgaande beslissing af over de maatschap in combinatie met een schenking onder last. Het hof van beroep te Gent komt de belastingplichtige nu te hulp. Gelet op het belang van de maatschap voor de praktijk is het nuttig om hier even bij stil te staan.

Standpunt Vlabel

De feiten

De aanvragers (45 en 42 jaar oud) zijn gehuwd onder het wettelijk stelsel en hebben twee minderjarige kinderen (4 en 7 jaar oud). Hun vermogen omvat aandelen van een patrimoniumvennootschap en een effectenrekening. Zij wensten de aandelen van de patrimoniumvennootschap en een deel van de effectenrekening te schenken aan beide kinderen, met behoud van zoveel mogelijk controle en van een zeker inkomen. De waarde van de te schenken goederen wordt geschat op ongeveer € 1.000.000.

Daartoe zouden zij de aandelen van de patrimoniumvennootschap en een deel van de effectenrekening onderbrengen in een maatschap. De aandelen van de maatschap zouden vervolgens geschonken worden aan beide kinderen. Om in het inkomensvoorbehoud te voorzien, gebeurt de schenking onder last om een jaarlijkse rente van € 30.000 uit te keren aan de ouders.

De aanvragers vragen aan Vlabel om te bevestigen dat de voorgenomen verrichtingen niet vallen binnen het toepassingsgebied van artikel 2.7.1.0.7. VCF en geen fiscaal misbruik uitmaken.

De Vlaamse Belastingdienst oordeelt dat de voorgenomen verrichtingen niet vallen binnen het toepassingsgebied van artikel 2.7.1.0.7. VCF. Er is volgens de Vlaamse Belastingdienst geen sprake van een gesplitste inschrijving, aangezien de kinderen volle eigenaar worden van het geschonken vermogen. Toch kwam Vlabel, op eigen initiatief, tot enkele verrassende conclusies. Omwille van de jonge leeftijd van de ouders, de jaarlijks te betalen rente en de waarde van de te schenken goederen, kan de last zo hoog oplopen dat ze geherkwalificeerd moet worden in een handeling onder bezwarende titel, die een bedekte bevoordeling inhoudt in de zin van artikel 2.7.1.0.9. VCF. Daarnaast is het controlebehoud volgens de Vlabel van die aard dat de verrichtingen zeer dicht aanleunen bij een schenking onder opschortende voorwaarde van het overlijden, waardoor artikel 2.7.1.0.3, 3° VCF gefrustreerd wordt, zodat er sprake is van fiscaal misbruik.

Bij het overlijden van de ouders zou op basis van deze twee artikels erfbelasting verschuldigd zijn. De aanvragers zijn niet akkoord met deze voorafgaande beslissing van de Vlaamse Belastingdienst en leggen ze voor aan de rechtbank van eerste aanleg te Gent. De rechtbank wijst de vordering af bij gebrek aan (actueel) belang van de aanvragers. De vraag wordt voorgelegd aan het hof van beroep te Gent.

Hof van beroep

Bedekte bevoordeling?

Het hof gaat eerst in op de vraag of er sprake is van een bedekte bevoordeling in de zin van artikel 2.7.1.0.9. VCF. Dat artikel viseert in essentie bedekte bevoordelingen, die vermomd worden als een handeling onder bezwarende titel. Het gaat bijvoorbeeld om een verkoop waarbij de erflater zich een recht van vruchtgebruik of een ander levenslang recht voorbehoudt, maar waarbij de tegenprestatie niet evenwaardig is of niet uitgevoerd wordt. De overgedragen goederen worden dan geacht tot de fiscale nalatenschap te behoren en door de erfgenamen te zijn verkregen als legaat, zodat erfbelasting verschuldigd is bij het overlijden van de overdrager.

Het hof van beroep komt tot de conclusie dat artikel 2.7.1.0.9. VCF niet van toepassing is. Volgens het hof is er ofwel sprake van een handeling ten bezwarende titel, ofwel van een bedekte bevoordeling, maar is een combinatie van de twee niet mogelijk. Loopt de last verbonden aan de schenking zo hoog op dat er geen sprake meer is van een schenking, dan is er een handeling ten bezwarende titel. Is de tegenprestatie daarentegen niet evenwaardig of wordt ze niet uitgevoerd, dan ligt een bedekte bevoordeling voor. Enkel in het laatste geval is artikel 2.7.1.0.9. VCF van toepassing en worden de overgedragen goederen tot de fiscale nalatenschap gerekend.

Merk overigens op dat Vlabel ook in een andere context het standpunt innam dat een schenking onder last geherkwalificeerd moet worden in een handeling ten bezwarende titel. Recent oordeelde Vlabel in twee voorafgaande beslissingen dat de last verbonden aan de schenking van onroerende goederen behorende tot een landbouwonderneming zo hoog kon oplopen, dat er sprake was van een verkoop (de waarde van de last bedroeg ongeveer 80% van de waarde van de geschonken goederen). Voor de belastingplichtigen betekende dit dat de schenking niet kon genieten van de vrijstelling voor de schenking van activa van een familiale onderneming, maar dat het verkooprecht (10% in het Vlaams gewest) toegepast werd. Ook dit standpunt is onjuist. Opdat er sprake is van een schenking is vereist, maar volstaat het ook, dat de schenker zich verarmt ten voordele van een begiftigde. Nergens wordt gezegd hoe groot die bevoordeling dan wel moet zijn.

Fiscaal misbruik?

Begin jaren 2000 werden de vlakke tarieven van 3% en 7% voor de schenking van roerende goederen ingevoerd in het Vlaams gewest. Om te vermijden dat belastingplichtigen hun vermogen zouden wegschenken onder de opschortende voorwaarde van hun overlijden, worden deze schenkingen fiscaal gelijkgesteld met een legaat, zodat bij het overlijden erfbelasting verschuldigd is tegen progressieve tarieven (art. 2.7.1.0.3, 3° VCF). De stelling van Vlabel komt erop neer dat het controlebehoud, georganiseerd via de maatschap, ervoor zorgt dat de voorgenomen verrichtingen zo nauw aanleunen bij een schenking onder opschortende voorwaarde van het overlijden, dat artikel 2.7.1.0.3, 3° VCF gefrustreerd wordt zodat er sprake is van fiscaal misbruik.

Het hof van beroep past in zijn beoordeling het systeem van bewijs en tegenbewijs toe. De fiscale Administratie, die fiscaal misbruik inroept, moet eerst aantonen dat de voorgenomen verrichting het doel en de strekking van een fiscale bepaling frustreert. Pas als de fiscale Administratie aantoont dat het doel en de strekking van een bepaling zijn gefrustreerd, kan de belastingplichtige aantonen dat de verrichtingen zijn ingegeven door niet-fiscale motieven. Slaagt de belastingplichtige niet in het tegenbewijs, dan mag de fiscale Administratie de verrichting negeren en belasting heffen conform de gefrustreerde bepaling.

Het hof komt tot de vaststelling dat de Vlaamse Belastingdienst niet aantoont hoe de verrichtingen de doelstelling van artikel 2.7.1.0.3, 3° VCF frustreert. Het loutere feit dat de belastingplichtige een fiscaal voordeel behaalt, volstaat niet om aan te tonen dat er sprake is van fiscaal misbruik. Aangezien niet aan de opgelegde bewijslast voldaan wordt, wordt de voorafgaande beslissing ook op dit punt vernietigd.

De voorafgaande beslissing, die aanleiding heeft gegeven tot dit arrest van het hof van beroep heeft destijds heel wat stof doen oplaaien in het fiscale landschap, omdat ze nogmaals de maatschap als tool voor controlebehoud in het kader van vermogensplanning viseerde. Het arrest is van belang omdat het hof van beroep duidelijk wijst op de bewijslast van de fiscale Administratie (in dit geval de Vlaamse Belastingdienst) in het kader van fiscaal misbruik. Het louter behalen van een voordeel volstaat hiervoor niet.

Mattias Van de Wygaert en Gertjan Verachtert
Advocaten
Sansen International Tax Lawyers

Augustus 2021